

Хижний Богдан Віталійович,
здобувач кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ

НЕОБХІДНІСТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМАТИКИ ПІДРОБЛЕННЯ ДОКУМЕНТІВ, ЯКІ ПОДАЮТЬСЯ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ ТА ФІЗИЧНИХ ОСІБ – ПІДПРИЄМЦІВ

Сучасна економічна ситуація в Україні вважається кризовою і обумовлена, як збройною агресією російської федерації, так і наслідками зростання економічної злочинності. Саме нестабільність макроекономічної ситуації в Україні, постійні кризові стани в економіці сприяють формуванню та розвитку в національній економіці міцного тіньового сектору. Глобального масштабу наразі набула його фіктивна складова, яка полягає у виведенні суттєвих фінансових коштів з легального економічного сектору шляхом криміналізації суспільства, перерозподілу мільярдних прибутків на користь окремих суб'єктів підприємницької діяльності й відтоку капіталу за кордон.

Це все сприяє підвищенню загрози економічній безпеці держави, посиленню вже існуючої соціально-економічної кризи та в подальшому призведе до низького рівня доходів України та суттєвого відставання від світових лідерів за рівнем ВВП. Найбільше це стосується поширенню фіктивної підприємницької діяльності, яка, в кримінальному аспекті, виражається в підробленні документів для проведення державної реєстрації та в результаті якої як держава в цілому так і інші суб'єкти економічних відносин зазнають значної економічної шкоди.

У вересні 2019 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України щодо зменшення тиску на бізнес», яким статтю 205 Кримінального кодексу України «Фіктивне підприємництво» було виключено, що зменшило можливості здійснення тиску на добросовісних платників податків [1]. Однак дані зміни в законодавстві не були «зеленим світлом» для тіньового бізнесу, як могло б здатися спочатку, адже суб'єктами даного кримінального правопорушення були виключно юридичні особи, тоді як фізичні особи-підприємці вчиняли аналогічні протиправні діяння, але до кримінальної відповідальності не притягувалися. Отже, зручною заміною сталого визначення «фіктивне підприємництво» виявилася ст. 205-1 Кримінального кодексу України – «Підроблення документів, які подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи та фізичних осіб – підприємців» [2].

Нова кваліфікація змінила суспільну небезпечність кримінального правопорушення і тепер предметом вчинення даного кримінального правопорушення стали підроблені документи, які подаються для державної реєстрації. Крім цього, одночасно і

розширила коло осіб, які можуть притягуватися до відповідальності за вчинення такого кримінального правопорушення. Такими особами можуть стати не тільки засновники юридичних осіб, але й фізичні особи-підприємці. Відповідно зазнали змін і способи вчинення такого кримінального правопорушення.

Вищевказане безпосередньо впливає і на процес розслідування вказаних кримінальних правопорушень. Так, відповідно до статистичної інформації Офісу Генерального прокурора до Єдиного реєстру досудових розслідувань було внесено відомості щодо вчинення кримінальних правопорушень передбачених ст. 205-1 КК України, у 2019 році – 478, у 2020 році – 635, у 2021 році – 407 і станом на жовтень 2022 року – 66 фактів підроблення документів, які подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи та фізичних осіб – підприємців [3].

Попри високо стабільну кількість вчинених кримінальних правопорушень вказаної категорії, загальний відсоток направлення кримінальних проваджень до суду із обвинувальним актом в середньому становить 31 %. Так у 2019 році направлено до суду із обвинувальним актом – 181 кримінальне провадження (38 %); у 2020 році – 233 (37 %), у 2021 році з 122 (30 %), станом на жовтень 2022 року – 13 (20 %).

Враховуючи вищевикладене та той факт, що одним із важливих завдань дисциплін кримінально-правового блоку є безперервне озброєння правоохоронних органів ефективними засобами й методами боротьби зі злочинністю, наведені обставини визначають нагальну потребу в розробці наукових досліджень проблематики розслідування кримінальних правопорушень у сфері підроблення документів, які подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи та фізичних осіб – підприємців, що має не лише теоретичне, а й практичне значення, позаяк судово-слідча практика відчуває потребу в сучасній криміналістичній методиці спрямованій на підвищення ефективності досудового розслідування таких кримінальних правопорушень.

У юридичній літературі різним аспектам, які стосуються кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності, приділялась увага у роботах відомих вітчизняних вчених-процесуалістів та вчених-криміналістів, зокрема: В. П. Бахіна, В. І. Василичука, Т. В. Варфоломєєвої, А. Ф. Волобуєва, В. І. Галагана, Л. В. Герасименко, А. В. Іщенка, О. Є. Користіна, Є. Д. Лук'янчикова, В. А. Некрасова, В. Л. Ортинського, М. А. Погорецького, О. В. Таран, О. Ю. Татарова, В. В. Тацієнка, В. В. Тіщенко, Л. Д. Удалової, П. В. Цимбала, К. О. Чаплинського, С. С. Чернявського, Ю. М. Черноус, А. Г. Чубенка, В. Ю. Шепітька, О. О. Юхна та інших.

Праці згаданих науковців мають фундаментальний характер і становлять теоретичне підґрунтя для вдосконалення різних аспектів протидії кримінальним правопорушенням у сфері господарської діяльності загалом. Але, не зважаючи на це, питання підроблення

документів, які подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи та фізичних осіб – підприємців, не знаходило окремого комплексного дослідження в контексті розслідування. З метою усунення цієї прогалини, означена проблема потребує детального дослідження через призму розробки окремої методики розслідування підроблення документів, які подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи та фізичних осіб – підприємців, результатом якого мають стати науково обґрунтовані пропозиції, спрямовані на вирішення наявних кримінальних процесуальних та криміналістичних задач.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до Кримінального кодексу України та Кримінального процесуального кодексу України щодо зменшення тиску на бізнес: Закон України від 18.09.2019 року № 101-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2019, № 40, ст.219. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/101-20#Text>.

2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

3. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування : наказ Генерального прокурора від 30 черв. 2020 р. № 299. *Офіс Генерального прокурора* : URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>.

Хохлюк Віола Юрійвна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
навчально-наукового інституту № 3

Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

професор кафедри кримінального процесу

Національної академії внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент

Хабло Оксана Юрійвна

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Виконання завдань, передбачених ст. 2 Кримінального процесуального кодексу (далі – КПК) України значною мірою залежить від своєчасного, успішного та якісного проведення слідчих (розшукових) дій. Водночас, в умовах спеціальних правових режимів традиційні засоби розслідування у багатьох випадках не дають бажаного результату, призводять до втрати доказів, а інколи створюють загрозу життю та здоров'ю учасників кримінального провадження. Як відмічає О. В. Лазукова, «у таких умовах звичайна